

รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ฉบับสมบูรณ์
ของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล ประจำปีกระทรวง

ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร

ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดนโยบาย กลไกและแนวทางการตรวจสอบประเมินผลภาคราชการให้แก่ ค.ต.ป. ประจำปีกระทรวง ในการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจแก่สาธารณชนต่อผลการดำเนินงานของส่วนราชการ อันจะนำไปสู่การบรรลุเจตนารมณ์ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มุ่งเน้นการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลประเด็น/โครงการที่สำคัญของกระทรวง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายในการพัฒนาปรับปรุงต่อฝ่ายบริหารและส่วนราชการ โดย ค.ต.ป. ประจำปีกระทรวง กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ตามประกาศ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒) ได้กำหนดประเด็นการตรวจสอบและประเมินผล จำนวน ๗ โครงการ

จากการตรวจสอบและประเมินผลในภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของโครงการ รวมทั้งดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ ทั้งนี้หากมีการกำหนดตัวชี้วัดในด้านคุณภาพที่สะท้อนผลลัพธ์ให้ชัดเจนจะทำให้การดำเนินงานโครงการมีผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ผลสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญในแต่ละโครงการ ดังนี้

๑. โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (ระยะที่ ๒) : สำนักงานปลัดกระทรวง (สป.)

๑) ควรมีผู้ช่วยกำหนดบทบาทใน TOR ที่มีแนวคิดที่ล้ำหน้ากว่ามหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดโจทย์ให้มหาวิทยาลัยดำเนินการตามเป้าหมายที่ สป.อว. ต้องการ และควรเน้นตัวชี้วัดด้านคุณภาพให้มากกว่าด้านปริมาณ โดยอาจตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญให้เป็นผู้กำหนดขอบเขตของงาน TOR ให้กับมหาวิทยาลัย

๒) ควรให้นักเรียนเลือกแนวทางการด้านอาชีพตั้งแต่เริ่มโครงการให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหานักเรียนในโครงการเลือกเรียนด้านแพทย์หรือวิศวกรรมมากกว่าเป็นนักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๓) ควรขยายการพัฒนาไปสู่โรงเรียนที่มีเด็กเก่งระดับกลาง ๆ เพื่อกระจายโอกาสหรือสร้างความพร้อมให้กลุ่มเหล่านี้มากขึ้น โดยสร้างหลักเกณฑ์/แนวทางการพัฒนาเฉพาะกลุ่ม เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของโครงการอย่างแท้จริง

๒. โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : สำนักงานปลัดกระทรวง (สป.)

๑) ควรมีการประเมินผลสำเร็จของโครงการในด้านต่างๆ เพื่อให้เห็นผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการสะท้อนการดำเนินงานที่ดีและไม่สูญเสียเปล่า ทั้งนี้ผู้รับจ้างประเมินควรมีความเข้าใจในเนื้อหาและต้องได้รับอิสระในการประเมินโดยไม่มีแรงกดดันจากผู้ดำเนินโครงการหรือผู้จ้างประเมิน

๒) ควรมีการประเมินความเสี่ยงของผู้เข้าร่วมโครงการแล้วไม่ผ่านคุณสมบัติทำให้ไม่สามารถบรรจุครูตามเงื่อนไขได้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและลดความเสี่ยงแม้ปัจจุบันยังไม่เกิดเหตุดังกล่าวขึ้นก็ตาม ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความตระหนักของการดำเนินงานที่รัดกุมและใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า

๓) ควรผลักดันให้โครงการนี้เป็นงานประจำของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงเรื่องความไม่ต่อเนื่อง (discontinuity) ในการดำเนินงานที่อาจจะเกิดขึ้น

๓. โครงการจ้างงานประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ระยะที่ ๑ และ ระยะที่ ๒ (โครงการ อว. สร้างงาน)

: สำนักงานปลัดกระทรวง (สป.)

๑) ผลการดำเนินงานโครงการควรแสดงถึงศักยภาพของหน่วยงานภายใต้ อว. สามารถผลักดันให้เกิดผลงานอย่างไรบ้าง และประชาชนได้รับผลประโยชน์หรือสามารถนำไปต่อยอดอย่างไร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นบทเรียนในการบริหารจัดการโครงการเร่งด่วนต่อไปในอนาคต

๒) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เรื่อง การเตรียมดำเนินโครงการจ้างงาน อว. ระยะที่ ๓ ตาม พ.ร.ก. กู้เงินโควิด-๑๙ ดังนี้

๒.๑) ควรมีการวัดผลเรื่องการสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นต่อการใช้งาน (Reskill) และการพัฒนาทักษะ (Upskill) อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน

๒.๒) ควรมีการจัดทำชุดคำถาม (Template) ส่งไปยังหน่วยจ้างงานในสังกัด อว. สำหรับให้ผู้สมัครงานตอบคำถาม ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการฯ ระยะที่ ๓ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เพื่อประเมินศักยภาพ แนวคิด และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของผู้สมัคร ช่วยให้โครงการฯ สามารถคัดเลือกผู้สมัครที่เหมาะสมเข้าปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้งบประมาณจากการจ้างงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตรงตามเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุด

๔. โครงการพัฒนาศูนย์บริการทดสอบสินค้าแบบครบวงจร : กรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.)

๑) เนื่องจากเป้าหมายของโครงการคือมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้น ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operation Risk) ควรมองให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น

๑.๑) ด้านบุคลากรมีประสิทธิภาพและสามารถให้บริการได้รวดเร็วเพียงใด เพื่อสามารถให้บริการได้รวดเร็วไม่มีงานคั่งค้าง

๑.๒) ความถูกต้องแม่นยำในการวิเคราะห์ทดสอบ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องหาความผิดพลาดเกิดขึ้น

๑.๓) การให้บริการของหน่วยงานควรสร้างรายได้ เพื่อในอนาคตจะช่วยลดการพึ่งพาจากภาครัฐได้มากขึ้น

๒) ควรเพิ่มประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางป้องกันการดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนหรือฟ้องร้องจากผู้ประกอบการ

๓) การกำหนดกลยุทธ์ ควรตระหนักถึงความสอดคล้องกับเป้าหมาย ทิศทางยุทธศาสตร์ขององค์กร และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตัวชี้วัดร่วมของกระทรวง (Joint KPIs) ในด้านปริมาณและคุณภาพ

๕. โครงการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการวัดปริมาณรังสีในระดับปฐมภูมิ : สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ (ปส.)

๑) ควรมีการประเมินความเสี่ยงการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเตรียมการหรือวางแผนการดำเนินงานรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอันนำไปสู่ผลสำเร็จ (achievement) ตามเป้าหมายขององค์กร และเป็นการฝึกฝนและพัฒนาบุคลากรในการทำงานให้รอบคอบ จากผลการดำเนินงานของโครงการมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑.๑) ข้อค้นพบความล่าช้าในการก่อสร้างอาคาร ควรวิเคราะห์ถึงปัญหาที่แท้จริงเกิดจากอะไร ซึ่งจะนำไปสู่แนวทาง/การวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น

๑.๒) การแก้ไขปัญหาโดยจัดหาพื้นที่ชั่วคราวในการติดตั้งเครื่องมือ อาจจะทำให้สร้างปัญหาจากการเคลื่อนย้ายและความเที่ยงตรงแม่นยำ (precision) ของเครื่องมือได้

๒) ควรนำบทเรียนและองค์ความรู้จากการประเมินความเสี่ยง ไปใช้ในการป้องกันที่จะไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่าง ๆ ขึ้นอีก เช่น ความล่าช้าในการก่อสร้างอาคาร จะมีวิธีในการป้องกันอย่างไรที่จะไม่ให้เกิดปัญหาเดิม ๆ ขึ้นมาอีก ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้นในวงกว้างเช่นในอดีตที่ผ่านมา

๖. โครงการสนับสนุนวิจัยและนวัตกรรมที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

๑) ควรมีคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของโครงการในเบื้องต้นก่อนเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในด้านวิชาการ รวมถึงควรมีคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเสี่ยงในระดับองค์กรด้วย

๒) ควรให้นักวิจัยมีการประเมินความเสี่ยงของโครงการตนเองในด้านต่างๆ และจัดทำแผนรองรับความเสี่ยงด้วย พร้อมทั้งกำหนดประเด็นดังกล่าวเป็นเกณฑ์คะแนนในการพิจารณาข้อเสนอโครงการของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย-ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิสามารถตรวจสอบความเสี่ยงและให้ข้อคิดเห็นได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อให้ข้อเสนอโครงการมีคุณภาพและช่วยลดความสูญเสียของงบประมาณที่สนับสนุนโครงการ

๓) การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาโครงการถือเป็นความเสี่ยงประการหนึ่งที่ต้องเลือกให้เหมาะสมกับโครงการและควรกำหนดประเด็นการพิจารณาให้ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับใช้พิจารณาที่ชัดเจน เพื่อให้การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน

๗. โครงการดำเนินงานเรื่องไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ กิจกรรม : การขับเคลื่อนให้เกิดการวิจัยเชิงรุก : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

๑) เนื่องจาก วช. มีลักษณะการดำเนินงานเป็นหน่วยงาน production เพื่อให้ นักวิจัยเป็นผู้ผลิต product ดังนั้น วช. และ นักวิจัยต้องมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงการดำเนินงานของตนเองตามลำดับ โดยต้องนำมาเป็นบทเรียนเพื่อกำหนดเป็นมาตรการบริหารความเสี่ยง พร้อมทั้งให้ความสำคัญในการติดตามตรวจสอบ (monitoring) ด้วย ซึ่งในระดับโครงการ วช. อาจดำเนินการสุ่มตรวจหรือมอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ติดตามก็ได้

๒) ควรให้นักวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินงาน และให้ผู้ทรงคุณวุฒิกำกับตรวจสอบอีกครั้ง โดย วช. ต้องจัดทำกรอบแนวทางการประเมินความเสี่ยงที่ครบองค์ประกอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบแนวทางก่อน ซึ่งจะช่วยให้ นักวิจัยทราบความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการวิจัยและจัดเตรียมแผนรองรับ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้จะช่วยสร้างนักวิจัยให้ทำงานอย่างมีวุฒิภาวะ มีความรอบคอบเป็นนักวิจัยที่ดีต่อไป